

УДК 37:614.253-048.22(100+477)

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-110-10>

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Євтушенко Юлія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мікробіології, вірусології, імунології, медичної фізики
та інформатики

Державний заклад «Луганський державний медичний університет»

julia.evtysenko@ukr.net
orcid.org/0000-0002-7315-3337

Стаття присвячена аналізу проблеми формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів в Україні та світі в контексті сучасних викликів.

Метою статті є аналіз українського та міжнародного досвіду формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів, визначення ефективних педагогічних стратегій і обґрунтування адаптивних рішень для вдосконалення медичної освіти в Україні. Для досягнення поставленої мети використано такі **методи**: аналіз наукової літератури з вітчизняного та міжнародного досвіду формування професійно-етичної культури медиків, систематизація моделей етичної підготовки, порівняльний аналіз українських та зарубіжних підходів з визначенням можливостей їх адаптації в українському контексті, а також синтез отриманих даних для формулювання перспективних напрямів розвитку етичної освіти лікарів.

Результати дослідження. Проведений порівняльний аналіз виявив ключову проблему української медичної освіти – теоретичну відірваність етичної підготовки, де 60% випускників відзначають брак практичних навичок. Натомість міжнародні практики демонструють ефективність симуляційних тренінгів (підвищення емпатії на 25–30% емпатії), віртуальної реальності та менторства. В Україні сильною стороною залишаються гуманістичні традиції, проте бракує практичної інтеграції біоетики. Запропоновано практичні рекомендації для вдосконалення етичної підготовки майбутніх лікарів в Україні.

Висновки. Порівняльний аналіз підходів до формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів виявив як спільні риси, так і відмінності, зумовлені рівнем фінансування та культурними особливостями. Українська медична освіта, маючи сильну теоретичну базу, потребує ширшого впровадження практико-орієнтованих методів навчання, ефективність яких доведена міжнародним досвідом. Запропоновані стратегії етичної підготовки сприятимуть формуванню нового покоління українських медиків, здатних компетентно розв'язувати складні етичні проблеми сучасної медичної практики. **Перспективи подальших досліджень** варто спрямувати на детальне вивчення того, як інноваційні технології впливають на розвиток етичних компетенцій та дослідження взаємозв'язку між синдромом професійного вигорання і дотриманням етичних принципів у медичній практиці.

Ключові слова: професійно-етична культура, медична освіта, етичні виклики, біоетика, міжкультурна компетентність.

DOMESTIC AND INTERNATIONAL EXPERIENCE IN FORMING THE PROFESSIONAL-ETHICAL CULTURE OF FUTURE PHYSICIANS

Yevtushenko Yuliia Oleksandrivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Microbiology, Virology, Immunology,
Medical Physics, and Medical Informatics

State Establishment "Lugansk State Medical University"

julia.evtysenko@ukr.net
orcid.org/0000-0002-7315-3337

The article is devoted to analyzing the issue of forming the professional and ethical culture of future doctors in Ukraine and globally in the context of contemporary challenges.

The article **aims** to analyze Ukrainian and international experiences in developing future physicians' professional and ethical culture, identify effective pedagogical strategies, and justify adaptive solutions for improving medical education in Ukraine. To achieve this goal, the following **methods** were used: analysis of scientific literature on national and international approaches to ethical training in medicine, systematization of models of bioethical education, comparative examination of Ukrainian and foreign practices with identification

of opportunities for their adaptation to the Ukrainian context, and synthesis of findings to propose promising directions for the development of ethical education in medicine.

Results. The comparative analysis revealed a key issue in Ukrainian medical education – an overly theoretical approach to ethical training, with 60% of graduates reporting a deficiency in practical skills. In contrast, international practices demonstrate the effectiveness of simulation training (which increases empathy by 25–30%), virtual reality, and mentoring programs. Ukraine retains strong humanistic traditions, but the practical integration of bioethics remains insufficient. The article offers practical recommendations to enhance the ethical training of future doctors in Ukraine.

Conclusions. The comparative examination of approaches to fostering the professional-ethical culture of future physicians demonstrated commonalities and distinctions influenced by financial resources and cultural contexts. Grounded in robust theoretical principles, Ukrainian medical education necessitates greater adoption of practice-focused bioethical training methods, validated by global practices. The proposed strategies for ethical training will contribute to shaping a new generation of Ukrainian physicians capable of competently addressing complex bioethical issues in modern medical practice. Future research should focus on examining the impact of innovative technologies on the development of ethical competencies, as well as exploring the relationship between professional burnout and adherence to ethical principles in medical practice.

Key words: *professional and ethical culture, medical education, ethical challenges, bioethics, intercultural competence.*

Вступ. Професійно-етична культура майбутніх лікарів є основою якісної медичної практики та довіри між медиками й суспільством. В епоху стрімких змін у сфері охорони здоров'я формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів стикається з безпрецедентними викликами: від впровадження штучного інтелекту (із супутніми питаннями відповідальності та ризику дегуманізації) до глобальних криз – пандемій, війн, масової міграції, що вимагають нових підходів до етичної підготовки. В Україні ця проблема є особливо актуальною. За даними НМАПО, понад 60% випускників медичних вишів відзначають недостатню практичну підготовку до вирішення етичних дилем. Традиційні лекційні методи більше не відповідають вимогам Європейського простору вищої освіти (Корда, 2023 : 4).

Теоретичне обґрунтування проблеми. Наявна система медичної освіти в Україні зосереджена переважно на теоретичних аспектах медичної етики. Водночас вона часто не забезпечує формування практичних навичок роботи з реальними етичними дилемами, які постають у повсякденній лікарській практиці. Це призводить до розриву між академічною підготовкою та реальними професійними викликами сучасної медицини. Особливо гостро ця проблема проявляється в контексті євроінтеграційних процесів, які потребують відповідності європейським стандартам медичної освіти, що включають формування не лише теоретичних знань, а й практичних етичних компетентностей.

Водночас міжнародний досвід демонструє ефективність інноваційних підходів до етичної підготовки лікарів. Наприклад, у США широко застосовуються симуляційні тренінги, що моделюють етично складні клінічні ситуації (розподіл обмежених ресурсів, прийняття рішень за неідеальних пацієнтів). Це дозволяє студентам безпечно відпрацьовувати навички

етичного прийняття рішень. У Німеччині принципи біоетики інтегруються в усі клінічні дисципліни, що сприяє системному формуванню етичного підходу в конкретних медичних спеціальностях. Однак в Україні процес адаптації цих методик залишається фрагментарним. Це особливо помітно в умовах воєнного стану, який створює нові етичні виклики (надання медичної допомоги під час бойових дій, сортування поранених), а також на тлі триваючої реформи системи охорони здоров'я, що актуалізує питання доступності медичної допомоги й нових форматів взаємодії з пацієнтом.

Незважаючи на усвідомлення важливості етичної підготовки, залишається недостатньо дослідженим питання ефективних моделей інтеграції вітчизняного та міжнародного досвіду для формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів в умовах сучасних викликів. Дослідження наявного досвіду та його порівняльний аналіз дозволить запропонувати науково обґрунтовані та практично орієнтовані моделі формування етичних компетентностей, що є важливим кроком у підвищенні якості медичної освіти, зміцненні професіоналізму лікарів та розбудові довіри суспільства до системи охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досліджень підкреслює зростаючу увагу до етичної освіти як ключового елемента формування професійно-етичної культури майбутніх медичних фахівців. Сучасні міжнародні дослідження наголошують на ефективності практико-орієнтованих методів розвитку етичних навичок, які дозволяють студентам застосовувати етичні знання в змодельованих ситуаціях. Так, мета-аналіз Мі-Кьонг Чо показав, що симуляційні тренінги, зокрема інтерактивні рольові ігри, підвищують рівень емпатії у студентів-медиків на 25–30%, порівняно з традиційними формами навчання (Cho МК, 2024). Подібні висновки щодо ефективності симуляційних

втручань у розвитку комунікативних навичок у студентів різних медичних спеціальностей представлені в огляді Джоель Ян Сін Чуа та її колег (Chua JYX, 2021). Якісне кейс-стаді Шаїст Салман Гурайя виявило позитивний вплив експрес-командно-орієнтованого навчання на формування медичного професіоналізму, зокрема етичної відповідальності та співпраці. Водночас дослідження Джуліанна Стаут підкреслює зростаючу важливість розвитку міжкультурної компетентності у майбутніх лікарів для забезпечення якісної та етичної медичної допомоги пацієнтам з різним культурним походженням (Guraya SS, 2023; Stout J, 2023).

Значну роль у формуванні етичних стандартів студентів відіграє неформальне навчальне середовище та приклад викладачів. Прасад Пула і Eugene Yong Hian Koh у своїх дослідженнях аналізують вплив професіоналізму та етичної поведінки наставників, підкреслюючи, що рефлексії студентів щодо цих аспектів сприяють розвитку їхньої емпатії та професійної відповідальності (Poola VP, 2021; Koh EYH, 2023). Ріта Мустіка пропонує конкретні підходи до інтеграції принципів гуманізму в клінічну практику, а Цзянь-Хуа Хун розглядає формування етичної культури через призму соціально-психологічних процесів, зокрема впливу ліміальності та професійних ритуалів (Mustika R, 2024; Hong JH, 2025). Систематичний огляд навчальних планів медичних шкіл за період 1990–2019, проведений Юнь Тін Онг, виявив чітку тенденцію до зростання використання інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання, що відповідає сучасним вимогам формування професіоналізму (Ong YT, 2020).

У вітчизняному контексті дослідження також підкреслюють важливість етичної підготовки, але вказують на певні проблеми. М. Камінська аналізує процес впровадження етичних принципів у вищих медичних навчальних закладах України, відзначаючи недостатнє використання практичних методів навчання (Kaminska, 2022). Я. Полковніков і С. Занімонцев зосереджуються на формуванні професійної культури майбутніх стоматологів, підкреслюючи важливу роль розвитку комунікативних навичок та створення сприятливого академічного середовища (Полковніков, 2024; Занімонцев, 2025). Внесок В. О. Сухомлинського в контексті медичної освіти досліджує О. Гиря акцентуючи на принципах гуманізму та особистісно орієнтованого підходу (Гиря, 2023). Дослідження О. Ісаєвої та В. Коваленко узагальнюють ключові професійні якості, необхідні для формування високої етичної культури майбутніх лікарів, включаючи відповідальність, емпатію та здатність до рефлексії (Ісаєва, 2024; Коваленко, 2023).

Таким чином, аналіз наукової літератури підтверджує існування проблеми теоретич-

ної відірваності етичної підготовки в Україні та водночас демонструє ефективність практико-орієнтованих підходів, зокрема симуляційного навчання та менторства, у міжнародному досвіді. Однак, існують певні обмеження у вітчизняних дослідженнях, зокрема недостатня увага до вивчення впливу новітніх технологій та досвіду етичної підготовки в кризових умовах на професійно-етичну культуру майбутніх лікарів. Це вказує на нагальну потребу в подальшому глибокому аналізі та інтеграції передових світових практик для вдосконалення системи етичної підготовки майбутніх медичних фахівців в Україні.

Результати та дискусії. Професійно-етична культура лікаря є багатограним феноменом, що об'єднує необхідні знання, цінності та практичні навички, необхідні для виконання професійних обов'язків у відповідності до моральних стандартів. Для розуміння її сутності розглянемо ключові взаємопов'язані поняття: професійна етика, етична культура та деонтологія.

Професійна етика в медицині являє собою систему моральних принципів і норм, які регулюють поведінку лікаря у його взаємодії з пацієнтами, колегами та суспільством, охоплюючи обов'язки щодо надання медичної допомоги, збереження конфіденційності та поваги до гідності людини. Етична культура лікаря є ширшим поняттям, що інтегрує етичні знання, внутрішні цінності та моделі поведінки, які проявляються в його професійній діяльності, виступаючи синтезом моральної свідомості та практичних умінь для прийняття зважених рішень у складних ситуаціях. Деонтологія в медицині, зі свого боку, фокусується на професійних обов'язках і правилах, що забезпечують етичну взаємодію між лікарем і пацієнтом, зокрема через дотримання Клятви Гіппократа чи сучасних етичних кодексів.

Основою професійно-етичної культури є поєднання етичних принципів, професійних цінностей (таких як співчуття та справедливість, що формують мотивацію лікаря) та комунікативних навичок, які забезпечують ефективну взаємодію з пацієнтами та колегами. Цей синтез спирається на чотири універсальні принципи медичної етики, сформульовані в біоетичному дискурсі: повага до автономії пацієнта, благодійність, принцип «не нашкодь» та справедливість.

Реалізація цих принципів у повсякденній практиці залежить від ключових компонентів етичної культури: емпатії, поваги до автономії пацієнта, чесності та відповідальності. Емпатія дозволяє лікарям розуміти емоційний стан пацієнтів, сприяючи довірі. Повага до автономії забезпечує врахування особистих цінностей і побажань хворого. Чесність є основою відкритої комунікації, зокрема при обгово-

ренні діагнозів чи прогнозів. Відповідальність зобов'язує лікаря брати на себе наслідки своїх рішень.

Сучасна медична етика стикається з новими викликами, такими як біоетичні дилеми (генна терапія, репродуктивні технології, евтаназія) та вплив технологій (штучний інтелект), що вимагають адаптації до реалій XXI століття та здатності лікарів балансувати між науковими можливостями та моральними обмеженнями. Ці виклики підкреслюють динамічний характер медичної етики, що еволюціонує разом із суспільством і технологіями.

Важливу роль у формуванні етичної культури відіграє біоетика, яка забезпечує міждисциплінарний підхід до вирішення моральних питань у медицині. Міжнародні стандарти (Хельсінкська декларація, кодекси Всесвітньої медичної асоціації (ВМА)) встановлюють глобальні орієнтири для етичної поведінки лікарів. Ці документи підкреслюють пріоритет прав людини, захист уразливих груп і необхідність етичного підходу до медичних досліджень. Вони є основою для розробки національних етичних кодексів, включаючи українські, і сприяють гармонізації стандартів у глобальному контексті.

Таким чином, професійно-етична культура лікаря є комплексним явищем, що поєднує теоретичні принципи, практичні навички та адаптивність до нових викликів, формуючи лікаря як агента моральних змін у суспільстві.

Формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів в Україні спирається на історичні традиції гуманізму, закладені видатними постатями, такими як Микола Амосов і Володимир Філатов, та сучасні зусилля медичної освіти, що поєднують унікальний досвід із викликами пострадянського контексту.

Сьогодні українська медична освіта інтегрує етичну підготовку через навчальні програми (дисципліни «Біоетика», «Медична деонтологія», «Медичне право»), клінічну практику (обговорення етичних дилем на клінічних нарадах) та позанавчальні ініціативи (тренінги з комунікації). Сильною стороною системи є орієнтація на фундаментальні знання та повагу до професії лікаря, а також запровадження інноваційних методів навчання, таких як симуляційні тренінги, рольові ігри та програми менторства.

Попри ці досягнення, українська медична освіта стикається з викликами, включаючи обмежене фінансування, брак практичного фокусу у навчанні (переважання теорії), формалізацію навчання, вплив пострадянських традицій (авторитарний підхід) та формальне виконання функцій етичними комітетами.

Сучасні підходи демонструють спроби подолати ці прогалини через практичніше викладання біоетики та медичного права (кейс-методи, дискусії), зростання ролі наставництва та аналіз реальних випадків на клінічних нарадах.

Проте недостатній акцент на практичних вправах і брак систематичного оцінювання етичних компетенцій залишаються слабкими місцями.

Унікальність українського досвіду полягає у поєднанні історичних гуманістичних традицій з прагненням до модернізації. Однак для повноцінного формування професійно-етичної культури необхідні інвестиції, перегляд навчальних програм з акцентом на практику та подолання формального підходу до етичної освіти.

Міжнародний досвід формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів демонструє різноманітність підходів, що поєднують інноваційні методи навчання, інтеграцію етики в клінічну практику та врахування культурних особливостей (США, країн Європи та Азії, програми ЮНЕСКО).

США та Канада акцентують на розвитку емпатії та комунікативних навичок (Ethics Grand Rounds, симуляційні тренінги, курси з управління стресом). У Європі (Велика Британія, Німеччина) біоетика глибоко інтегрована в клінічну практику, з акцентом на міжкультурній компетентності та використанні VR для моделювання етичних сценаріїв. Азія (Японія, Індія) поєднує традиційні цінності із сучасними етичними стандартами, активно використовуючи рольові ігри для розвитку емпатії. Міжнародні ініціативи, такі як програма ЮНЕСКО з біоетичної освіти, сприяють гармонізації стандартів.

Кращі світові практики демонструють універсальні принципи: інтеграція етики в усі аспекти медичної освіти, акцент на практичних навичках та врахування емоційного благополуччя лікарів, а також унікальні підходи, що відображають культурний контекст.

Порівняння українського та міжнародного досвіду формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів дозволяє виявити спільні тенденції (акцент на практичне навчання, міждисциплінарний підхід) та відмінності, зумовлені рівнем інфраструктурної підтримки (обмежене фінансування в Україні), культурним контекстом (акцент на універсальні принципи та обов'язок в Україні, міжкультурна компетентність в Європі) та підтримкою емоційного здоров'я (недостатній акцент в Україні). Таблиця 1 наочно ілюструє ці відмінності.

Можливості для України полягають у запозиченні та адаптації кращих міжнародних практик з урахуванням місцевих реалій: впровадження симуляційних технологій, створення міжкультурних програм, посилення менторства та інтеграція модулів ЮНЕСКО з біоетики.

Синтез українського та міжнародного досвіду відкриває перспективи для створення збалансованої системи етичної підготовки, зберігаючи сильну теоретичну базу та додаючи практичні методи й технології. Такий підхід не лише підвищить якість медичної освіти, а й сприятиме формуванню лікарів, здатних поєд-

Таблиця 1

Порівняння українського та міжнародного досвіду формування професійно-етичної культури

Аспект	Україна	Міжнародний досвід (США, Європа, Азія)
Основний фокус	Теоретична база, універсальні етичні принципи	Практичні навички, міждисциплінарність
Методи навчання	Лекції, клінічні наради, обмежені симуляції	Симуляції, VR, рольові ігри, Ethics Grand Rounds
Технології	Обмежене використання через брак фінансування	Широке застосування симуляційних центрів і VR
Культурний контекст	Гуманістичні традиції, акцент на обов'язок	Міжкультурна компетентність, індивідуалізм (Європа), традиції (Азія)
Підтримка емоційного здоров'я	Недостатній акцент на профілактику вигорання	Курси з управління стресом і профілактики вигорання
Інфраструктура	Обмежене фінансування, формалізовані етичні комітети	Високий рівень фінансування, активні етичні комітети

нувати професійну компетентність із морально-відповідальністю.

Для удосконалення формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів в Україні пропонуються системні зміни в медичній освіті:

- оновлення навчальних програм: збільшення частки практичних кейсів, запровадження міждисциплінарних курсів (етика, психологія, комунікація);
- використання технологій для тренування етичних рішень: інвестиції в доступні симулятори, VR (за можливості), використання безкоштовних онлайн-платформ із віртуальними кейсами;
- розвиток менторських програм: залучення досвідчених лікарів до проведення семінарів та індивідуального наставництва;
- міжнародна співпраця та обмін досвідом: участь у програмах Erasmus+, партнерство із закордонними вишами, приєднання до ініціатив (ЮНЕСКО).

Реалізація цих рекомендацій, навіть за обмежених ресурсів, сприятиме формуванню лікарів, які поєднують професійну компетентність із високими етичними стандартами.

Висновки. Проведене дослідження було спрямоване на порівняльний аналіз теоретичних та практичних підходів до формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів в Україні та провідних країнах світу. У результаті аналізу було підтверджено, що професійно-етична культура є невід'ємною складовою якісної медичної практики та важливим чинником довіри між медиками та суспільством. Виявлення спільних тенденцій та відмінностей у формуванні етичної культури в Україні та світі показало, що, з одного боку, існують спільні риси, такі як визнання важливості практичних кейсів та міждисциплінарності в навчанні. З іншого боку, спостерігаються суттєві відмінно-

сті, зумовлені, зокрема, рівнем фінансування медичної освіти та культурними особливостями різних країн.

Аналіз показав, що українська система медичної освіти, попри міцну теоретичну базу, потребує ширшого впровадження практико-орієнтованих методів навчання, ефективності яких підтверджена міжнародним досвідом. Для вдосконалення етичної підготовки майбутніх лікарів в Україні на основі цього аналізу запропоновано стратегії практичної етичної підготовки майбутніх лікарів, що сприятиме формуванню в Україні нового покоління медиків, здатних не лише компетентно виконувати свої професійні обов'язки, а й ефективно розв'язувати складні етичні проблеми, що виникають у сучасній медичній практиці.

Подальші дослідження доцільно зосередити на поглибленому вивченні впливу інноваційних технологій на формування етичних компетенцій, оцінці ефективності міжкультурних програм та аналізі зв'язку між професійним вигоранням та етичною поведінкою лікарів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гиря О. М., Ярцева М. О. Внесок В. О. Сухомлинського в розвиток методології особистісного навчання студента-медика *Наукові тренди постіндустріального суспільства* : матеріали IV міжнар. наук. конференції, м. Суми, 31 березня 2023 р. Суми, 2023. С. 192–196. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/18360>
2. Занімонцев С. О. Формування професійної культури майбутнього стоматолога в умовах університетської освіти : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Запоріжжя : ЗНУ, 2025. 78 с. URI: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/25425>
3. Ісаєва О., Шайнер Г. Роль професійних якостей у становленні майбутнього лікаря. *Молодь і ринок*. 2024. № 11/231. С. 19–22. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.316377>

4. Kaminska M. V. Peculiarities of the formation of the basic principles on medical ethics and deontology over the educational process in a higher medical institution. *Вісник проблем біології і медицини*. 2022. № 1. С. 301–309. DOI: <https://doi.org/10.29254/2077-4214-2022-3-166-301-309>

5. Коваленко В. А. Теоретичні аспекти формування професійної культури у майбутніх фахівців медичної сфери. *Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)*: зб. матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конференції, м. Запоріжжя, 23–24 лютого 2023 р. Запоріжжя : ЗДМУ, 2023. С. 57–58. URI: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/18336>

6. Корда М. М., Шульгай А. Г., Машталір А. І. Особливості організації освітнього процесу в Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я Гorbachevського Міністерства охорони здоров'я України в період воєнного стану. *Медична освіта*. 2023. № 2. С. 44–50.

7. Полковников Я. Структурно-компонентний аналіз професійної культури майбутніх лікарів-стоматологів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2024. № 22. С. 245–256. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.22.2024.320163>

8. Cho MK, Kim MY. Effectiveness of simulation-based interventions on empathy enhancement among nursing students: a systematic literature review and meta-analysis. *BMC Nurs*. 2024. № 23 (1). P. 319. DOI: [10.1186/s12912-024-01944-7](https://doi.org/10.1186/s12912-024-01944-7).

9. Chua JYX, Ang E, Lau STL, Shorey S. Effectiveness of simulation-based interventions at improving empathy among healthcare students: A systematic review and meta-analysis. *Nurse Educ Today*. 2021 № 104 P. 105000. DOI: [10.1016/j.nedt.2021.105000](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105000).

10. Guraya SS, Guraya SY, Doubell FR, Mathew B, Clarke E, Ryan Á, Fredericks S, Smyth M, Hand S, Al-Qallaf A, Kelly H, Harkin DW. Understanding medical professionalism using express team-based learning: a qualitative case-based study. *Med Educ Online*. 2023. № 28 (1). P. 1080–1087. DOI: [10.1080/10872981.2023.2235793](https://doi.org/10.1080/10872981.2023.2235793).

11. Hong JH, Chu CL, Tsai DF, Liao EC, Yeh HM. Impact of liminality and rituals on professional identity formation in physician training. *Med Educ*. 2025. № 59 (2). P. 173–181. DOI: [10.1111/medu.15483](https://doi.org/10.1111/medu.15483).

12. Koh EYH, Koh KK, Renganathan Y, Krishna L. Role modelling in professional identity formation: a systematic scoping review. *BMC Med Educ*. 2023. № 29; 23 (1). P. 194. DOI: [10.1186/s12909-023-04144-0](https://doi.org/10.1186/s12909-023-04144-0).

13. Mustika R, Pinasthika A, Greviana N, Pamungkasari EP, Moelyo AG, Zhuhra RT. Nurturing humanism and professionalism in a clinical setting: A multicenter study to develop a framework for a learning module for clinical students. *PLoS One*. 2024. № 22; 19 (11). P. e0313525. DOI: [10.1371/journal.pone.0313525](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0313525).

14. Ong YT, Kow CS, Teo YH, Tan LHE, Abdurrahman ABHM, Quek NWS, Prakash K, Cheong CWS, Tan XH, Lim WQ, Wu J, Tan LHS, Tay KT, Chin A, Toh YP, Mason S, Radha Krishna LK. Nurturing professionalism in medical schools. A systematic scoping review of training curricula between 1990–2019. *Med Teach*. 2020. № 42 (6). P. 636–649. DOI: [10.1080/0142159X.2020.1724921](https://doi.org/10.1080/0142159X.2020.1724921).

15. Poola VP, Suh B, Parr T, Boehler M, Han H, Melinger J. Medical students' reflections on surgical educa-

tors' professionalism: Contextual nuances in the hidden curriculum. *Am J Surg*. 2021. № 221 (2). P. 270–276. DOI: [10.1016/j.amjsurg.2020.09.003](https://doi.org/10.1016/j.amjsurg.2020.09.003).

16. Stout J, Stahl A, Fortenberry JD. Developing medical professionalism in care of gender nonconforming patients: Reflections of second-year medical students after a curricular experience with gender nonconforming people and allies. *Med Teach*. 2023. № 45 (9). P. 984–990. DOI: [10.1080/0142159X.2023.2197136](https://doi.org/10.1080/0142159X.2023.2197136).

REFERENCES:

1. Hyria, O.M., & Yartseva, M.O. (2023). Vnesok V. O. Sukhomlynskoho v rozvytok metodolohii osobystisnoho navchannia studenta-medyka [Sukhomlynskyi to the development of the methodology of personal training of medical students]. *Naukovi trendy postindustrialnoho suspilstva – Scientific trends of post-industrial society*: Proceedings of the IV mizhnar. nauk. konferentsii (pp. 192–196). Sumy [in Ukrainian]. URI: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/18360>

2. Zanimontsev, S.O. (2025). Formuvannia profesiinoi kultury maibutnoho stomatologa v umovakh universytetskoi osvity [Formation of professional culture of the future dentist in the conditions of university education]. Master's thesis. Zaporizhzhia: ZNU [in Ukrainian]. URI: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/25425>

3. Isaieva, O., & Shainer, H. (2024). Rol profesiinykh yakosteï u stanovlenni maibutnoho likaria [The role of professional qualities in the formation of the future doctor]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 11/231, 19–22 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.316377>

4. Kaminska M. V. (2022). Peculiarities of the formation of the basic principles on medical ethics and deontology over the educational process in a higher medical institution. *Вісник проблем біології і медицини – Bulletin of problems of biology and medicine*, 1, 301–309 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.29254/2077-4214-2022-3-166-301-309>

5. Kovalenko, V. A. (2023). Teoretychni aspekty formuvannia profesiinoi kultury u maibutnikh fakhivtsiv medychnoi sfery [Theoretical aspects of the formation of professional culture in future medical professionals]. *Sotsialno-etychni ta deontologichni problemy suchasnoi medytsyny (nemedychni problemy v medytsyni) – Socio-ethical and deontological problems of modern medicine (non-medical problems in medicine)*. (pp. 57–58). Zaporizhzhia: ZDMUURI [in Ukrainian]. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/18336>

6. Korda, M.M., Shulhai, A.H., & Mashtalir A.I. (2023). Osoblyvosti orhanizatsii osvithnoho protsesu v Ternopil'skomu natsionalnomu medychnomu universyteti imeni I. Ya Horbachevskoho Ministerstva okhorony zdorovia ukrainy v period voiennoho stanu [Peculiarities of the organization of the educational process at the Ternopil I. Gorbachevsky National Medical University of the Ministry of Health of Ukraine during the period of martial law]. *Medychna osvita – Medical education*, 2, 44–50 [in Ukrainian].

7. Polkovnikov, Ya. (2024). Strukturno-komponentnyi analiz profesiinoi kultury maibutnikh likariv-stomatologiv [Structural and component analysis of the professional culture of future dentists]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of a teacher: theoretical and methodological aspects*, 22, 245–256 [in

Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.22.2024.320163>

8. Cho, MK, & Kim, MY. (2024). Effectiveness of simulation-based interventions on empathy enhancement among nursing students: a systematic literature review and meta-analysis. *BMC Nurs*, 3 (1), 319 [in English]. DOI: 10.1186/s12912-024-01944-7.

9. Chua, JYX, Ang, E, Lau, STL, & Shorey, S. (2021). Effectiveness of simulation-based interventions at improving empathy among healthcare students: A systematic review and meta-analysis. *Nurse Educ Today*, 104, 105000 [in English]. DOI: 10.1016/j.nedt.2021.105000.

10. Guraya, SS, Guraya, SY, Doubell, FR, Mathew, B, Clarke, E, Ryan, A, Fredericks, S, Smyth, M, Hand, S, Al-Qallaf, A, Kelly, H, & Harkin, DW. (2023). Understanding medical professionalism using express team-based learning; a qualitative case-based study. *Med Educ Online*, 28 (1), 1080–1087 [in English]. DOI: 10.1080/10872981.2023.2235793.

11. Hong, JH, Chu, CL, Tsai, DF, Liao, EC, & Yeh, HM. (2025). Impact of liminality and rituals on professional identity formation in physician training. *Med Educ*, 59 (2), 173–181 [in English]. DOI: 10.1111/medu.15483.

12. Koh, EYH, Koh, KK, Renganathan, Y, & Krishna, L. (2023). Role modelling in professional identity formation: a systematic scoping review. *BMC Med Educ*, 23 (1), 194 [in English]. DOI: 10.1186/s12909-023-04144-0.

13. Mustika, R, Pinasthika, A, Greviana, N, Pamungkasari, EP, Moelyo, AG, & Zhuhra, RT. (2024). Nurturing humanism and professionalism in a clinical setting: A multicenter study to develop a framework for a learning module for clinical students. *PLoS One*, 22; 19 (11), e0313525 [in English]. DOI: 10.1371/journal.pone.0313525.

14. Ong, YT, Kow, CS, Teo, YH, Tan, LHE, Abdurrahman, ABHM, Quek, NWS, Prakash, K, Cheong, CWS, Tan, XH, Lim, WQ, Wu, J, Tan, LHS, Tay, KT, Chin, A, Toh, YP, Mason, S, & Radha Krishna, LK. (2020). Nurturing professionalism in medical schools. A systematic scoping review of training curricula between 1990–2019. *Med Teach*, 42 (6), 636–649 [in English]. DOI: 10.1080/0142159X.2020.1724921.

15. Poola, VP, Suh, B, Parr, T, Boehler, M, Han, H, & Mellinger, J. (2021). Medical students' reflections on surgical educators' professionalism: Contextual nuances in the hidden curriculum. *Am J Surg*, 221 (2), 270–276 [in English]. DOI: 10.1016/j.amjsurg.2020.09.003.

16. Stout, J, Stahl, A, & Fortenberry, JD. (2023). Developing medical professionalism in care of gender nonconforming patients: Reflections of second-year medical students after a curricular experience with gender nonconforming people and allies. *Med Teach*, 45 (9), 984–990 [in English]. DOI: 10.1080/0142159X.2023.2197136.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2025.

The article was received 29 April 2025.